

פרק יד / ברוריה בן-דוד (וייס)

מהי תואנה?

סיבה לכאורה, עילה, הזדמנות מתאימה למעשה מתוכנן מראש, הזדמנות להעליל על מישהו. שמשון נועד להושיע את ישראל. הוא ביקש תואנה (סיבה) לבוא לידי סכסוך עם הפלשתים.

ומה הייתה התואנה?

אישה פלשתית שביקש לשאת, שתהווה גורם לריב בינו ובין הפלשתים וכך יחל להושיע את עמו.

מדוע התנגדו הוריו לנישואין?

אסור לשאת נשים נכריות. הוריו לא ידעו כי מה' יצא הדבר כדי שתזדמן לשמשון אמתלה.

"ויאמר לו אביו ואמו : האין בבנות אחיך ובכל עמי אשה, כי אתה הולך לקחת אשה מפלשתים הערלים?" (פס' ג).
שמשון אמר לאביו : "אותה קח לי כי היא ישרה בעיני" (פס' ג) היא טובה בעיני.

הוריו נעתרו לבקשתו והלכו תמנתה לראות את הכלה (תמנה יש משערים כי עמדה במקום הנקרא היום חרבת תבנה, ארבעה ק"מ מזרח מזרח לבית שמש).
תמנה שבנחלת דן (יהו' טו י) הייתה אז בידי הפלשתים, או שתושביה היו פלשתים מעורבים בבני ישראל.
שמשון והוריו לא הלכו באותה דרך. הוריו עברו בין כרמי תמנתה והוא הנזיר הלך דרך היער שמסביב לכרמים. לפי דעת מקרא הוריו הלכו העירה לבית הנערה, על מנת לדבר עם הוריה ושמשון המתין להם, כי הבחורים לא נהגו להיפגש עם ארוסותיהם טרם נגמר עניין השידוך בין ההורים.

בהתהלכו בין הכרמים "והנה כפיר אריות" (ארי צעיר) שאג לקראתו. רוח ה' שרתה עליו והוא קרע לשניים את הכפיר, אף על פי שלא היה בידו שום כלי.

על מה מעיד המעשה?

על גבורת שמשון.
שמשון לא התפאר במעשהו "ולא הגיד לאביו ולאמו את אשר עשה" (פס' ז).

מה גילה שמשון כשעבר שוב באותה דרך?

הוא גילה עדת דבורים ודבש בגוויית האריה. שמשון רדה מן הדבש אל כפיו אכל ממנו ונתן גם להוריו, "ולא הגיד להם כי מגוית האריה רדה הדבש".

מדוע מסופר על האריה והדבש?

הסיפור הזה ישמש חידה שיחוד שמשון לפלשתים במשתה החתונה שנמשך שבעה ימים. בימים ההם נהגו לעסוק בשעשועים ובפתרון חידות במשתה החתונה. היו קוצבים פרסים לפותרי החידות וקנסות לאלה שלא ידעו לפתורן.

מה הייתה החידה שחד שמשון לפלשתים במשתה התונתו?
"מהאכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק".

ומה היה הפרס שהובטח לפותרי החידה?
אם יפתרו את החידה בתוך שבעת ימי המשתה יקבלו שלושים סדינים ושלושים חליפות בגדים, ואם לא יפתרו ייתנו לשמשון שלושים סדינים ושלושים חליפות בגדים.
מכיוון שמעשה הארי היה ידוע רק לשמשון, הוא היה בטוח שהפלשתים לא יצליחו לפתור את החידה, ומשום כך תנאי הפרס היו נוחים יותר לפלשתים.

משנתייאשו הפלשתים למצוא את פתרון החידה מצאו תחבולה. מהי ?
הם איימו על אשת שמשון כדי שתפתה אותו לגלות לה את הפתרון.
"פן נשרף אותך ואת בית אביך באש".

התזכרו איום דומה?
אנשי שבט אפרים התלוננו בפני יפתח שלא שיתף אותם במלחמה בבני עמון "ביתך נשרף עליך באש" (יב, ב).

במשך כל ימי המשתה, גם לפני שנתבקשה לפתות את שמשון, רצתה אשתו לדעת את פתרון החידה ובכתה לפני שמשון על שלא נתן בה אמון ולא גילה לה את הפתרון.
"ותבך עליו שבעת הימים אשר היה להם המשתה" (פס' י"ז). היא לחצה עליו בטענותיה, הטרידה אותו בבכיותיה עד שגילה לה את הפתרון.

מה הפתרון שגילה לה?
"מה מתוק מדבש ומה עז מארי".

אשתו גלתה את הפתרון לפלשתים ובשעה אחרונה עם שקיעת השמש של היום השביעי פתרו הפלשתים את החידה.

כיצד הגיב שמשון?
מובן מאליו שאלה שלא ידעו על המאורע עם הארי לא יכלו למצוא את פתרון החידה.
הוא הבין שהם סחטו את הפתרון מפי אשתו. "לולא חרשתם בעגלתי לא מצאתם חידתי".
לולא נהניתם מעזרת אשתי כדרך שנהנה החורש מעזרת הפרה לא מצאתם חידתי.

מה מפליא אותנו בסיפור זה?
שמשון הגיבור שמסוגל לשסע אריה אינו יכול לעמוד בפני טענותיה של אשתו.

כיצד שילם שמשון את חובו לפלשתים?
הוא מצא תואנה להכות בפלשתים אויבי עמו. נקם בהם באכזריות הרג שלושים פלשתים באשקלון ואת חליפותיהם נתן לפותרי החידה.

שמשון חזר לבית אביו בחרי אף.
חותנו נתן את אשתו לאחד הפלשתים אשר היה לו לרע בעת המשתה.

קריאת הפרק בחלוקת תפקידים .

ניבים

מעז יצא מתוק (פס' יד).

הוראתו : מהרע יצא משהו חיובי.

לולא חרשתם בעגלתי לא מצאתם חידתי (פס' יח).

הוראתו : נעזרתם במישהו שיודע את הפתרון.

עבודה בכתב

1) מדוע בחר שמשון לשאת אישה תמנתית? מדוע התנגדו לכך הוריו?

2) מדוע לא הלך שמשון באותה דרך שהלכו הוריו?

3) "מה מתוק מדבש ומה עז מארי"?

א. מה פשרה של החידה?

ב. מי חד את החידה ולמי?

ג. מה היה הפרס שהובטח לפותרי החידה?

ד. כיצד הצליחו לפתרה?

4) כתבו בלשון הספר :

א. שאינם נימולים.

ב. היא טובה בעיני.

ג. סיבה, עילה.

ד. קרע לשניים.

ה. גוויית אריה.

ו. הוציאו.

ז. חזק.

ח. שמש.

5) התכירונו? מי אנהנו?

א. נשאתי אישה מבנות פלשתים.

ב. שיסעתי את הכפיר.

ג. הוצאתי את הדבש מגוויית האריה.

ד. חדתי חידה לפלשתים.

ה. איימנו על אשת שמשון.

ו. לא יכולתי לעמוד בטענותיה ובבכיותיה של אשתי.

ז. הרגתי שלושים פלשתים באשקלון.

6) מי אמר למי?

א. קחו אותה לי לאישה.

ב. האין בבנות אחיך ובכל עמי אישה, כי אתה הולך לקחת אישה מפלשתים הערלים?

ג. אחודה לכם חידה.

ד. מהאכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק.

ה. פתי את אישך ויגד לנו את החידה.

ו. רק שנאתני ולא אהבתני.

ז. לולא חרשתם בעגלתי לא מצאתם חידתי.